

Καστελλιώτικα Νέα

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ «ΤΑ ΚΑΣΤΕΛΛΙΑ»

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΙΝΑ & ΔΑΦΝΟΜΗΛΗ 1Α • 106 80 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛΕΦΩΝΟ: 210 4122344
ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 57 (238) • ΠΕΡΙΟΔΟΣ Α΄ • ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 2012 • ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΟΥ ΕΥΡΩ 0.20

Η ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΜΑΣ

Τα «Κ.Ν.» η εφημερίδα μας ως δημοσιογραφικό όργανο του Συλλόγου μας, αλλά και κυρίως ως μέσο επικοινωνίας των μελών του, σε κυκλοφορία έχει ξεπεράσει προ πολλού τον μισό αιώνα. Στο διάστημα αυτό της κυκλοφορίας της, δεν ήτο απλώς μια εφημερίδα ενημερωτική ή μάλλον δεν ήτο μόνο αυτό. Είχε πάντοτε με πλήρη ακρίβεια κάθε πληροφορία, για να λάβουν γνώση των κοινωνικών του χωριού μας οι απανταχού αναγνώστες της. Γάμοι, θάνατοι, βαπτίσεις, προαγωγές, αφίξεις, συγχαρητήρια για κάθε σταδιοδρομία ή επιτυχία κι ακόμα ευχαριστίες από τους ευεργετούμενους σε γιατρούς κυρίως, αλλά και σε άλλους φιλοφρονούντες και στέργοντες σε αγαθά έργα συμπολίτες μας.

Αλλά πέραν όλων αυτών, η εφημερίδα μας δεν άφηγε ανενήμερω το αναγνωστικό της κοινό από τις διάφορες εκδηλώσεις και γιορτές. Με κάθε λεπτομέρεια, αλλά και με φωτογραφικό υλικό απαράμιλλο, παρέθετε τα γεγονόματα, έτσι ώστε να έχει πλήρη εποπτεία και ο μη παρασταθείς σ' αυτά. Σθεναρή ήταν η συμβολή της στην διευθέτηση και με τις υποδείξεις της στη λύση των δημοτικών μας προβλημάτων. Απ' την άλλη μεριά πιο πολύ μαχητική δε γίνεται, από τη συμπεριφορά που κρατούσε απέναντι στους λογής-λογής επιχειρούντες στην αλλοίωση και την παράνομη εκ-

(Συνέχεια στη σελίδα 5)

Ομιλίες από τη γιορτή της κοπής της πίτας

Ομιλία Αθανασίου Γραμματικού

Κυρίες και Κύριοι

Καλώς ήλθατε απόψε στην εκδήλωσή μας και σας ευχαριστούμε. Όπως κάθε χρόνο θα κόψουμε την Πρωτοχρονιάτικη πίτα και θα επιβραβεύσουμε τους νέους Καστελλιώτες για τις επιτυχίες τους και να τιμήσουμε και ένα συγχωριανό μας.

Το Δ.Σ. καταβάλει προσπάθειες όπως η παρουσία του συλλόγου μας να είναι όσο το δυνατόν πιο έντονη. Όμως οι δραστηριότητες περιορίζονται καθώς τα οικονομικά μας δεν βοηθούν. Αντιμετωπίζουμε σοβαρό πρόβλημα καθώς και η έκδοση της εφημερίδας μας γίνεται δύσκολη.

Κάνουμε έκκληση σ' όλους τους Καστελλιώτες. Βοηθήστε μας να διατηρήσουμε τον Σύλλογο και τα Καστελλιώτικα Νέα που είναι ο μόνος συνδετικός κρίκος που μας απέμεινε.

Καλή χρονιά υγεία και ευτυχία σε όλους.

Συνήθως κάθε χρόνο τιμούμε κάποιον συγχωριανό μας για την επαγγελματική, κοινωνική και πνευματική προσφορά τόσο στο χωριό μας όσο και γενικότερα.

Απόψε θα τιμήσουμε τον συγχωριανό μας Σεραφείμ Δελμούζο που από αύριο αρχίζει να διανύει το εκατοστό έτος ζωής. Θα τιμήσουμε έναν άνθρωπο του χωριού μας με πολλά χαρακτηριστικά. Ήπιος, απλός, χαμηλών τόνων, τίμιος, εργατικός, αφοσιωμένος στην οικογένειά του.

Αιώνόβιος ο Μπάρμπα Σεραφείμ και το «Μπάρμπα» ας θεωρηθεί με σεβασμό ως τίτλος. Πολλά τα χρόνια που κουβαλάει στους ώμους του. Γεμάτα εμπειρίες και δυσκολίες που έζησε στην Ιστορία της Νεότερης Ελλάδας. Αυτό που δεν του λείπει

(Συνέχεια στη σελίδα 5)

ΤΑ ΚΑΣΤΕΛΛΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΛΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΠΟΔΗ

Καθαρή Δευτέρα στο χωριό και ζήσαμε όλες τις εποχές σε τρεις μέρες: Το Σάββατο θύμιζε καλοκαίρι, η Κυριακή άνοιξη και η Δευτέρα καταχειμώνα. Το κέφι πάντως δεν έλειψε σε καμία περίπτωση!

ΧΟΡΟΣ, ΦΑΣΟΛΑΔΑ ΚΑΙ...ΧΙΟΝΙ...

Το καζάνι στήθηκε από νωρίς και σύντομα όλη η γειτονιά μοσχομύριζε φασολάδα. Οι γυναίκες του χωριού είχαν φροντίσει για (καταπληκτική) ταραμοσαλάτα και για τα υπόλοιπα πιάτα που ταιριάζουν στη μέρα. Το κρασί άφθονο στα τραπέζια και το κέφι δεν άργησε να ανάψει. Είχε και ζωντανή μουσική, ενώ ο Κώστας Μπαλωμένος επέδειξε και τις φωνητικές του ικανότητες ερμηνεύοντας άψογα παραδοσιακά τραγούδια.

Τα τραπέζια είχαν στηθεί στα δυο καφενεία του χωριού και στη μέση του δρόμου, παρά το χιόνι που έπεφτε πυκνό, Καστελλιώτες και Καστελλιώτισσες χόρεψαν μέχρι τελικής πτώσεως, αψηφώντας

και την παγωνιά!

Βγήκαμε για λίγο από το καταθλιπτικό κλίμα των ημερών...

ΗΛΘΟΝ, ΕΙΔΟΝ ΚΑΙ... ΑΠΗΛΘΟΝ...

Για δυο μέρες λοιπόν το χωριό μας ζωντάνεψε. Κι αυτά είναι ασφαλώς καλά νέα. Καλό θα ήταν όμως όλοι μας να πηγαίνουμε συχνότερα στα Καστέλλια και να προτιμούμε τα τοπικά μαγαζιά. Καθώς φαίνεται μάλιστα θα έχουμε μέχρι το καλοκαίρι πολλά καινούργια «ανοίγματα». Μπακάλικο, καφέ, μίνι μάρκετ, ακόμη και φαρμακείο φαίνεται πως θα λειτουργήσουν στο χωριό μας. Λέτε να αποδειχθεί προφητικός ο τίτλος «Επιστροφή στο χωριό»;

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Το βιβλίο «Επιστροφή στο χωριό», που έχει εκδοθεί από τον Σύλλογο μας και τις εκδόσεις Α/Συνέχεια, περιλαμβάνει δέκα βραβευμένα διηγήματα και πωλείται προς δέκα ευρώ. Το προτείνουμε όχι μόνον ως ένα πολύ καλό ανάγνωσμα, αλλά και ως δώρο για τους φίλους του χωριού. Παράλληλα ενισχύουμε τα Καστελλιώτικα Νέα. Η εφημερίδα και ο Σύλλογός μας, πληρώνουν το τίμημα της ανεξαρτησίας, καθώς βασίζονται αποκλειστικά και μόνο στις δικές σας συνδρομές!

(Συνέχεια στη σελίδα 8)

Οι Σύλλογοι και το Κοινοτικό Συμβούλιο του Χωριού μας εύχονται σε όλους τους Καστελλιώτες Καλό Πάσχα

Ανακοίνωση

Ταχυδρομικό «τέλος» στον επαρχιακό Τύπο

Από την 1η Αυγούστου 2011 -σύμφωνα με το άρθρο 48 του Ν.3986/11- έπαψε να ισχύει το μειωμένο τιμολόγιο για μια σειρά εντύπων που εκδίδουν οι διάφοροι Σύλλογοι για να ενημερώνουν τα μέλη τους.

Από τα μειωμένα τέλη εξαιρούνται μόνο οι ημερήσιες, οι εβδομαδιαίες εφημερίδες και τα έντυπα που έχουν ιδιοκτητή που είναι μέλος της Ένωσης Δημοσιογράφων Ιδιοκτητών Περιοδικού Τύπου, δηλαδή εκείνα που έχουν ως σκοπό το κέρδος. Από την άλλη «τιμωρούνται» όλα εκείνα τα έντυπα που στηρίζονται στο μεράκι και τον εθελοντισμό των συντακτών τους, στη συνδρομή και την στήριξη των αναγνωστών τους.

Τα «Κ.Ν.» κατέβαλαν για ταχυδρομικά τέλη πριν τον νόμο 90-110€. Με τον νέο νόμο τα τέλη ξεπερνούν τα 350€!

Το ποσόν αυτό επιβαρύνει τον σύλλογο που στηρίζεται αποκλειστικά στις εισφορές των μελών και φίλων. Γι' αυτό και η σταθερή ενίσχυση του συλλόγου μας από ΟΛΟΥΣ ΕΣΑΣ αποτελεί και τη μόνη αναγκαία και ικανή συνθήκη για την επιβίωσή του. Αλλιώς τα «Καστελλιώτικα Νέα» σύντομα θα πάσουν να υπάρχουν σαν έντυπη εφημερίδα.

Μπορείτε να στέλνετε χρήματα στον παρακάτω λογαριασμό:

Λογαριασμός Ταμιευτηρίου Γενικής Τράπεζας
Δικαιούχος: Προοδευτικός Σύλλογος Τα Καστέλλια
Αριθμός: 001030142612

Αν γυρίσουμε λίγα χρόνια πίσω, λίγο πριν από τον Πόλεμο, το Χωριό μας ήτο γεμάτο παιδιά. Στο τριπάξιο σχολείο του το 1932 φοιτούσαν εκατόν ογδόντα πέντε παιδιά, και όταν σχολούσε, γιόμιζαν οι δρόμοι του από τις φωνές τους κι από τη δυνατή παρουσία τους. Χαλούσε ο κόσμος' όλο ζωή. Μέσα σ' άλλα, πέρα απ' τα μαθήματα τους, έπαιζαν μέχρι ξεθεωμού τα λογής παιγνίδια τους. Και δεν ήτο μόνο αυτό, αλλά ό, τι ήταν απαραίτητο στο παιγνίδι και τα ίδια τους τα παιγνίδια τα σοφίζονταν και τα έφτιαχναν με τα χέρια τους, ήταν οι κατασκευαστές τους. Καρότσια, σθούρες, νεροκάλαμα, στεφάνια, μαγγάνια για τα πουλιά, σφεντόνες, ξυλοντούφεκα κι ένα σωρό άλλα, ήταν από κατασκευές τους με τα

ΤΟ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ ΜΑΣ

ΣΑΝ ΤΟΤΕ

ίδια τους τα χέρια και με τα πενιχρά μέσα που διέθεταν. Φρούτζιες, βροντάρες, τσελικόξυλα και τσελικόνια, τόπια από το μαλλί των βοδιών που μαδούσαν για το «μέσα-φούσκο», ματσούκες για το παιγνίδι της «γ'ρούνας», κότσια των αρνιών για το παιγνίδι της «βεζυρίας», σιαμάδες για το «πεταρδάκι», μπαστούνες πλατανίσιας για το «κωστό» και τόσα άλλα.

Απ' την άλλη μεριά τα κορίτσια μάζευαν κουκλορούμπα και έφτιαχναν

κούκλες χειροποίητες και νυφικά τους και παλιά τους και προικιά τους, έκαναν γάμους με κούκλες γαμπρό και νύφη, έπαιζαν κουτσό και απλό-ένα, πεντόβολα και κρυφτηράκι, φουρνάρ'-φουρνάρ' και γκέο-θαγκέο, μέλισσα-μελισσίτσα, δεν περνάς Κυρά Μαρία, η μικρή Κατίνα κι άλλα κι άλλα πολλά, και τ' αγόρια έκαναν τις φούσκες των γουρουινιών μπαλόνια, πετούσαν χαρταετούς και αερόστατα και τ' ανοιξιάτικα και τα καλοκαιρινά απογέματα έπαιζαν σκλαβάκια

στο λιβάδι ή μπάλα με το μάλλινο τόπι από το μαλλί των βοδιών και τα εφευρήματα και ο πλούτος τελειωμό δεν είχαν.

Παντού έσφυζε ζωή ατέλειωτη. Ώσπου η καταναλωτική βιομηχανία, μάλιστα μετά την αγορά παιγνίδια λογής-λογής, γέμισε την αγορά παιγνίδια λογής-λογής, που είναι να τα χάνει κανείς. Έτσι κόπηκε με το μαχαίρι η παλιά κατασκευή των αυτοσχέδιων παιγνιδιών από τα ίδια τα παιδιά, που προσαρμόστηκαν αμέσως στο νέο εξελιγμένο παιγνιδοκοσμo της βιομηχανίας. Αλλά κι αυτό κράτησε για πολύ λίγο, γιατί το Χωριό μας έπαψε πια οριστικά να έχει παιδιά, για ν' αγοράζουν παιγνίδια και να παίζουν, όπως τότε, σα μια φορά κι ένα καιρό.

Χ.-

Κοινωνικά

ΘΑΝΑΤΟΙ

- Την 29η Φεβρουαρίου 2012 απεβίωσε και ετάφη στη Λαμία, όπου ήτο εγκατεστημένος, ο εκλεκτός συμπολίτης μας Δημήτριος Φ. Γεωργίου, ετών 82.

- Τέλη Ιανουαρίου 2012 απεβίωσε και ετάφη στον Μπράλο όπου ήτο παντρεμένη η Γεωργία Λάμπρου Σκωλίκη.

- Απεβίωσε τη 17-2-2012 και ετάφη στη Γραβιά, όπου ήτο παντρεμένη, η Αλεξάνδρα Ευθ. Κόλλια - Γκόλφη.

- Απεβίωσε την 20η Φεβρουαρίου 2012 και κηδεύτηκε στο χωριό μας η Δήμητρα σύζυγος Παναγιώτη Ν. Τσακνιά (Τσακνοπάνου), το γένος Μαργαρίτη Βέλλιου, ετών 92.

- Απεβίωσε τη 18-2-2012 στην Αθήνα ο Δημήτριος Παφίλης σύζυγος της Μαρίας θυγ. Παναγιώτη Ν. Τσακνιά (Τσακνοπάνου).

- Απεβίωσε την 24η Φεβρουαρίου 2012 και κηδεύτηκε στην Αθήνα ο Αθανάσιος

Δημ. Αποστολόπουλος (Καραμήτρος).

- Απεβίωσε τη 19η Φεβρουαρίου 2012 και κηδεύτηκε στο χωριό μας η Φρόσω, σύζυγος Δημητρίου Παν. Μπάκα, το γένος Βασ. Τσακνιά.

- Την 8η Μαρτίου 2012 απεβίωσε στην Αθήνα ο εκλεκτός συμπολίτης μας νευροχειρουργός Αθανάσιος Ι. Τραμπάκλος και κηδεύτηκε στην Αθήνα στις 12 Μαρτίου 2012.

- Απεβίωσε στις 16-03-2012 στην Αθήνα και κηδεύτηκε στο τρίτο Νεκροταφείο Νίκαιας η Αικατερίνη σύζυγος Θρασυβούλου Παπαγεωργίου.

- Απεβίωσε στις 28-03-2012 στην Αθήνα και κηδεύτηκε την επομένη στα Καστέλλια ο δάσκαλος Πολύκαρπος Π. Κοτσικής, ετών 84.

ΔΩΡΕΕΣ

• ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Ι. ΤΡΑΜΠΑΚΛΟΥ

Εις μνήμην Αθανασίου Τραμπάκλου, αντί καταθέσεως στεφάνων, απέστειλαν απ' ευθείας στην εφημερίδα μας:

Μαίρη Θεμ. Μπάσιου	50
Ελένη Χαλατσά	50
Χρήστος Γ. Χαλατσάς	50
Γεώργιος Ηλ. Βέλλιος	50
Δημήτριος Ηλ. Βέλλιος	50
Ανδρέας Ηλ. Αυγερίου	50
Παναγιώτης Θ. Μπάσιος	50
Πόπη Ταμπαροπούλου	50
Αλεξάνδρα Κ. Κατσογιάννου	50
Ιωάννης Κ. Κατσόγιαννος	50
Ρον Καλιάν & Ιόλη Χαλατσά - Καλιάν	50
Χρυσή & Δημήτριος Χρ. Χαλατσάς	50

Αυτοί που μας έφεραν

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΤΣΙΚΗΣ

Το Σάββατο 4/2 έφυγε ήσυχά από κοντά μας ο θεός Γιάννης, πρόσωπο αγαπημένο για μένα. Η κηδεία έγινε την επομένη του θανάτου του στην Θεσσαλονίκη στον τόπο διαμονής του. Ο θεός Γιάννης ήταν πρόσωπο αγαπητό, ακέραιος χαρακτήρας, με ηθικές αξίες. Υπήρξε άνθρωπος εργατικός με μεράκι. Σαν παιδί κάθε φορά που ανεβαίναμε στο χωριό, ήλπιζα πως θα έχει κι αυτός στο χωριό. Ήταν ευκαιρία να τον δω μιας και δεν κατοικούσε στην Αθήνα ώστε να μπορούμε να τον δούμε.

Όταν ήταν στο χωριό τον επισκεπτόμασταν με τον αδελφό μου τον Ζαχαρία κι ακούγαμε με προσοχή κι ενδιαφέρον τις ιστορίες που μας έλεγε ή τις συμβουλές που μας έδινε σαν μεγαλύτερος και ποιο έμπειρος στην ζωή. Ήταν άνθρωπος μορφωμένος, κοινωνικός με κοφτερό μυαλό, ευχάριστος συνομιλητής με χιούμορ και καλή θέληση, άνθρωπος φιλότιμος κι αξιόλογος χαρακτήρας που έκλεισε τον κύκλο της ζωής.

Έφυγε από κοντά και εύχομαι να αναπαύεται εν Κύριο. Ας είναι ελαφρύ το Σαλονικιώτικο κόμμα που τον σκεπάζει. Καλό ταξίδι Θεΐε Γιάννη και καλή ανάπαυση.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ Χ. ΚΟΤΣΙΚΗ

ΔΗΜΗΤΡΑ ΣΥΖ.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ Ν. ΤΣΑΚΝΙΑ

Την 20η Φεβρουαρίου 2012 απεβίωσε και ετάφη στο χωριό μας, άλλη μια από τις παλιές οικοκυρές και μανάδες η Δήμητρα σύζυγος του Τσακνοπάνου, θυγατέρα του Μαργαρίτη Βέλλιου.

Πρόσχαρη πάντα και καλοσυνάτη, έχαιρε της εκτιμήσεως όλων όσοι την ε γνώριζαν. Αφοσιώθηκε στην οικογένειά της πλάι στον σύζυγό της και καταλάσσει όλη τη δραστηριότητά της. Πάντοτε με τη μεγαλύτερη προθυμία, συμμετείχε στα κοινά και τα κοινωνικά του χωριού μας και σε όλες του τις εκδηλώσεις.

Τα «Κ.Ν.» συλλυπούνται τα παιδιά της, να ζούνε να τη θυμούνται.

ΦΡΟΣΩ ΔΗΜ. ΜΠΑΚΑ

Μετά από μακριά ταλαιπωρία της υγείας της τη 19η Φεβρουαρίου 2012, απεβίωσε και ετάφη στο χωριό μας η Φρόσω συζ. Δημ. Μπάκα, θυγατέρα Βασιλείου Τσακνιά. Η μεταστάση πολύ νέα, έγινε σύζυγος του εκλεκτού συμπολίτη μας του Δημητρίου Παν. Μπάκα και σχημάτισαν μια αξιοζήλευτη οικογένεια. Όμως δεν ήταν τυχερή από την πλευρά της πορείας της υγείας της.

Για πολλά χρόνια πραγματικά υπέφερε με καρτερία και με εγκράτεια, μέχρι του τέλους της.

Τα «Κ.Ν.» απευθύνουν τα πιο εγκάρδια συλλυπητήρια στην οικογένειά της.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΦΩΤΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Ένας ακόμη Καστελλιώτης της διασποράς ο Δημήτριος Φ. Γεωργίου την 29η Φεβρουαρίου 2012 έφυγε από κοντά μας. Έφηβος ακόμη, εγκαταστάθηκε στη Λαμία και μαθήτευσε στην αρχή σε συνεργείο αυτοκινήτων και όταν πλέον έγινε τεχνίτης με πείρα, άνοιξε δική του επιχείρηση, την οποία διατήρησε μέχρι πρότινος.

Φύση δημιουργικά, αφοσιώθηκε ψυχή τε και σώματι, όπως λέγεται, στο έργο του αυτό και μεγαλούργησε και σταδιοδρόμησε ως πετυχημένος επιχειρηματίας. Παράλληλα παντρεύτηκε και απέκτησε οικογένεια και απετέλεσε με τον καιρό ένα αξιόλογο συντελεστή στον εμπορικό κόσμο της Λαμίας. Η απόδειξή του δημιουργεί ένα πραγματικό κενό.

Τα «Κ.Ν.» συλλυπούνται ολόψυχα την οικογένειά του με την ευχή να είναι ελαφρύ το κόμμα της Λαμίας που τον σκεπάζει.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

Ι. ΤΡΑΜΠΑΚΛΟΣ

Την 8η Μαρτίου έφυγε από κοντά μας και κηδεύτηκε στην Αθήνα ο εκλεκτός συμπολίτης μας νευροχειρουργός Αθανά-

σιος Ι. Τραμπάκλος. Ο απρόοπτος χαμός του, συνεγκίνησε όλη την περιοχή μας, την οποία, ως νευροχειρουργός στο ΚΑΤ είχε ποικιλότητα εξυπηρετήσει. Την εκφορά του παρηκολούθησε πλήθος κόσμου, εκτός από τους συγγενείς και φίλους.

Νέος ακόμη, αφού τελείωσε τις εγκύκλιες σπουδές του, ακολούθησε το δρόμο που είχε χαράξει από μικρός να γίνει γιατρός και εισήλθε στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, αριστούχος.

Μετά την περάωση και των πανεπιστημιακών του σπουδών, ανεχώρησε για περαιτέρω σπουδές και μετεκπαίδευσή του στις Η.Π.Α., όπου παρέμεινε εκπαιδευόμενος αρκετά χρόνια. Εκεί γνώρισε τη γυναίκα των ονείρων του, την αείμνηστη Μαίρη - Τζιν, με την οποία μετά τους γάμους τους επέστρεψαν στην Ελλάδα, όπου και εγκαταστάθηκαν. Αμέσως άρχισε ν' ασκεί την Ιατρική με μεγάλες επιτυχίες στην νευροχειρουργική και προσελήφθη ως Διευθυντής της Νευροχειρουργικής Κλινικής του ΚΑΤ, όπου παρέμεινε χειρουργών επί πολλά έτη, μέχρι της συνταξιοδοτήσεώς του. Είχε το ατύχημα ενωρίς να χάσει την αγαπημένη του σύζυγο Μαίρη - Τζιν, γεγονός που τον συνε-

Καστελλιώτικα

Πρωτομαγιά

Και πιασμένα χέρι - χέρι, -Αχ! ποιος πίσω θα με φέρει, στο σχολείο μας μαθητούδι στο σχολείο ξεπεταρούδι, μια φορά κι έναν καιρό που είχε κόσμο το χωριό, εκδρομή για να με πάει για να πιάσουμε το Μάη-όλη μέρα τραγουδώντας και τρελλά χοροπηδώντας, ξένοιαστα και με χαρά με παιγνίδια και φτερά. Τι χαρούμενη γιορτή, τα παιδάκια αγγελούδια μεσ' τα χόρτα απ' το πρωί μέσα στ' άγρια λουλούδια και στους ίσκιους στα πλατάνια να τα πλέκουμε στεφάνια.

Σμίγαμε μ' άλλα σχολειά απ' τα γύρω τα χωριά από Μπράλια, Παλιχωρία Κάνιανη κι από Γραβιά, με κορίτσια και μ' αγόρια με πνοή και με καρδιά, ο τόπος γέμιζε παιδιά.

Και κοντά το μεσημέρι όλη η γης ήταν τραπέζι, -κάθε μαθητούδι ξέρει και σταμάταγε να παίξει- κι απλωνόνταν φαγητά που απ' τα σπίτια φέρναμε κόπαζαν ξεφωνητά και το γιόμα παίρναμε.

Κι αρχίζαν τ' αθλήματα και τα χοροπηδήματα ο δρόμος, το λιθάρι το πήδημα και οι χοροί, ποιος πρώτος θα το πάρει, ποιος ήταν άξιος και μπορεί δόξα του για το σχολείο πρώτο ζηλευτό βραβείο!

Σαν έπεφταν οι αποσκίες σφύριζαν οι δάσκαλοι: -«Για μαζευτείτε στις γραμμές όλοι μικροί μεγάλοι, μαζί να ξεκινήσουμε στα σπίτια να γυρίσουμε κι από του χρόνου πάλι!» Και μέσα απ' τα λουλούδια και μέσα απ' τα τραγούδια του Μάη του Χρυσομάη, με την καρδιά να σπάει, να σκάει και να πετάει, μεσ' στη χαρά την τόση η μέρα είχε τελειώσει.

Α. ΚΑΣΤΕΛΛΙΩΤΗΣ

κλόνισε, χωρίς να μπορέσει να συνέλθει ποτέ. Είχε όμως την χαρά να ιδεί το γιο του το Γιάννη αποκατεστημένο και να ιδεί και την πρόσφατα γεννημένη εγγονή του.

Αφ' ότου επέστρεψε από την Αμερική και άρχισε να ασκεί το ιατρικό επάγγελμα, χάραξε μια τελειώς προσωπική του ιατρική τακτική με νεογνώρα χαρακτηριστικά. Ήταν λεπτομερειακός μα και ακούρατος στις εξετάσεις των ασθενών του και πίστευε απόλυτα στην εξατομίκευση των περιστατικών. Κάθε ασθενής γι' αυτόν ήταν μοναδική περίπτωση και έφριζε της ανάλογης ιατρικής συμπεριφοράς, που την πραγματοποίησε με επιμονή και με ιερότητα. Δεν μπορούσε στις συναστροφές του και τις επαγγελματικές και τις κοινωνικές και τις ανθρώπινες να πολυτευθεί σαν διπλωμάτης. Υπήρξε ατόφιος και σταθερός, πάντοτε μιλώντας χωρίς περιστροφές κάθετα την αλήθεια. Δεν έκρυψε ποτέ τίποτε και δεν είπε ποτέ ψέματα. Όπως ήταν επόμενο αυτή η

ΤΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ΤΟΥ Β' ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Ο τίτλος του δεύτερου διηγήματος που δημοσιεύεται είναι «**Ισούται με**» (η συμμετοχή № 31) και συγγραφέας είναι η **Θεοδώρα Διέννη του Δημητρίου**, η οποία χρησιμοποίησε το ψευδώνυμο «**Παις Πεισευίων**».

Η Θεοδώρα Διέννη γεννήθηκε στην Αθήνα το 1979. Είναι απόφοιτος του τμήματος Φιλοσοφίας – Παιδαγωγικής – Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, έχει πραγματοποιήσει μεταπτυχιακές σπουδές στο Πανεπιστήμιο του Βερολίνου, είναι απόφοιτος Εκπαιδευτικής Εμπύχωσης του Εργαστηρίου Καλλιτεχνικής Εκπαίδευσης Anima και νυν εκπαιδευόμενη στο «συστημικό σκέπτεσθαι» στο Αθηναϊκό Κέντρο Μελέτης του Ανθρώπου. Εργάζεται στη δημόσια μέση εκπαίδευση. Το πρώτο της διήγημα με θέμα «Επιστροφή στο χωριό» βραβεύτηκε στον Α' Διαγωνισμό «Στέλιος Ξεφλούδας» (περιλαμβάνεται στην ανθολογία) και το διήγημα «Ισούται με» αποτελεί τη δεύτερη διακριθείσα συγγραφική απόπειρά της. Οι συστάσεις της – ήδη αναγνωρίσιμης – συγγραφικής της ταυτότητας είναι ο εσωτερικός μονόλογος, η γνήσια εκφορά συναισθημάτων, η ευαισθητή και συνάμα υψηλότατης λογοτεχνικής αξίας γραφή, οι «σκοτεινές» φιλοσοφικές και δοκιμακές προεκτάσεις, μια οσμή νοσταλγίας για τη χαμένη παιδικότητα, μια γεύση μελαγχολίας στα άλματά της στο χρόνο. Στο χρόνο που, σαν παιδί, παίζει με τα ζάρια... Καλή ανάγνωση.

«ΙΣΟΥΤΑΙ ΜΕ»

να η θέση μου ήταν στην Αθήνα. Δεν το είχα ξεστομίσει ποτέ αλλά αυτή ήταν η σκέψη που στιγμιαία με χτυπούσε σαν ηλεκτρική εκκένωση, σαν υπόσχεση ελευθερίας, προτού σκύψω ξανά πάνω από τα βιβλία. Κυνηγώντας υψηλούς στόχους, όπως έλεγε η μητέρα στους καθηγητές καμαρώνοντας. Κυνηγώντας τη φυγή, θα έλεγα εγώ. Φυγή από τι; Μην τα ρωτάς. Ούτε εγώ θα ήξερα τότε να σου πω. Όλα τα πράγματα θέλουν χρόνο για να δείξουν. Εντάξει, ας μη με αδικώ. Κυνηγούσα και τη δημιουργία και την προκοπή. Ό,τι πετύχαινα όμως με κρατούσε απλώς σαν αόρατο, φιλεύσπλαχο χέρι στην άκρη μιας σκοτεινής χαράδρας για να μη γκρεμιστώ, δε μου 'δινε φτερά για να πετάξω. Χόρταινα απλώς για λίγο την αναπνοή μου προτού αρχίσω πάλι ν' αποζητώ να πάρω ανάσα. Πάρε παράδειγμα την πρωτιά μου στην Ιατρική.

Μην πιαστείς τώρα από αυτό το «καμαρώνοντας» για να με μπουκώσεις παραμύθια για το παρελθόν και τους κεκοιμημένους. Μπορώ ν' αντέξω και χωρίς ψέματα. Να χαρείς. Μπορεί να ήμουν μοναχοπαίδι αλλά σε κανένα στερεότυπο για τα πολυαγαπημένα μοναχοπαίδια δε χώρεσα ποτέ εγώ.

Άχι με είχε η μάνα μου. Αυτό το ανεπαίσθητο σπάσιμο στη φωνή δεν ήταν παρά φτηνός συναισθηματισμός μεταμφιεσμένος σε συγκίνηση κι ευγνωμοσύνη για τη ζωή. Όποτε αφηνόμουν να χαρώ κι όταν παρασυρόμουν από ενθουσιασμό ήταν εκεί για να σπείρει αμφιβολίες, να συγκρατήσει τη χαρά, να υπενθυμίσει υποχρεώσεις και πρακτικές πλευρές της ζωής και να μου αναθέσει ένα σωρό ανιαρές δουλειές. Λες και το έκανε επίτηδες. Με τον πατέρα δεν τσακωνόταν, γιατί αυτός δεν της έδινε πάτημα να τσακωθούν κι όχι γιατί δεν είχαν λόγους. Από εκείνον παραδόξως δε θυμάμαι πολλά. Συμβουλές δε μου έδινε ποτέ, μοναχά μου έλεγε ιστορίες από τη ζωή του, έμενε λίγο σιωπηλός για να μου δώσει χρόνο να τις σκεφτώ και ξανάσκυβε στην εφημερίδα του. Παραιτημένος νομίζω είναι η λέξη που του ταίριζε.

Κι αν όταν κόντευα να χάσω το μυαλό μου στο μικρό νησί με τις μεγάλες, παγερές σιωπές των δικών μου άντεξα, ήταν γιατί με κατοικούσε ο λόγος. Η λογική πίστη – και μη βιαστείς να πεις ότι αυτά τα δύο δε λέγονται ποτέ μαζί – ότι για όλα τα πράγματα υπάρχει μια εξήγηση και περιμένει υπομονετικά στο σκοτάδι να την ανακαλύψουμε. Μια έκβαση, αν θεας, που κάνει την περιπέτεια ν' αξίζει.

Ένα βράδυ στα δεκαπέντε μου με είχε ξυπνήσει ένα παράξενο όνειρο που ακόμη θυμάμαι. Ήμουν λείει στο κατώι, εκεί που η μάνα μου φυλούσε το κρασί και το τυρί στην άρμη. Ο πατέρας μου είχε δώσει ένα πολύχρωμο χράμι για να σκεπάσω τα βαρέλια, σα

να ήτανε μωρά στην κούνια. Ενώ προσπαθούσα ανεβασμένη σε μια καρέκλα να τινάξω με δύναμη το χράμι για να καλύψει και τα δύο βαρέλια, μπήκε η μάνα βλεφαρίζοντας συγχυσμένη και κρατώντας ένα μαύρο διπλωμένο ύφασμα. «Μ' αυτό θα τα σκεπάσεις, κατάλαβες; Αυτό το ύφασμα έχουμε για τα βαρέλια. Τι ιδέες έχεις αυτός ο χριστιανός να χαλάσει το καλό μας χράμι;» Πήρα το μαύρο, βαρύ ύφασμα, το ξετύλιξα κι όπως με κόπο έκανα να το απλώσω, το ύφασμα άρχισε να μικραίνει. Το έπιασα από την άλλη πλευρά μα μικρυνε κι από εκεί. Αδύνατο πια να καλύψω τα βαρέλια με αυτό το τοσοδούλικο ρετάλι. Παραιτήθηκα από την προσπάθεια απορημένη και ξύπνησα εκνευρισμένη από την ανοησία.

Έτσι όπως ανακάθισα στο κρεβάτι μου έπιασα σκόρπιες ομιλίες, έναν υπόκωφο τσακωμό. «Μα πώς τον έμπασες χριστιανέ μου στο σπίτι μας; Ας είναι και για να επισκευάσει τη μάντρα. Τι θα πει είναι ο καλύτερος τεχνίτης; Το γείτονα μας τον οικοδόμο πώς θα τον αντικρίσω, τι θα του πω; Πήραμε τον εγκληματία από την άλλη άκρη του νησιού κι όχι εσένα; Τι θα πει ήπιατε μαζί κρασί και δεν είναι εγκληματίας; Ξέρεις με τι ισούται αυτό που έκανες; Θα σου πω εγώ με τι ισούται».

Σκέφτηκα ότι στους τσακωμούς των γονιών μου πάντοτε άκουγα μόνο τη μάνα. Σα να τσακωνόταν μόνη της ή σα να παραμιλούσε. Τώρα όμως αυτό το «ισούται» με ξάφνιασε τόσο πολύ που έχασα το παρακάτω. Έχασα την πληροφορία τι ισούται με τι.

Πού το ξετρύπωσε η μάνα μου αυτό το ισούται με; Και εγκληματίας ποιος; Ο Πέτρος. Δεν ήταν όμως. Μπήκε φυλακή για έναν φόνο που δεν έκανε ποτέ. Δικαστική πλάνη είπαν, όταν τον αποφυλάκισαν δεκατέσσερα χρόνια αργότερα με δημόσια συνγνώμη του Υπουργού Δικαιοσύνης. Το μονόστηλο της ειδήσης με την αποφυλάκιση και την παραδοχή της πλάνης το είχα κόψει από την εφημερίδα και το είχα φυλάξει. Δεν ξέρω γιατί. Ίσως επειδή μπήκε στη φυλακή τη χρονιά που γεννήθηκα εγώ, το εβδομήντα επτά. Ίσως γιατί ήταν από το νησί μου. Κανά δυο φορές που τον είχα συναντήσει στη χώρα ψώνιζε με τη φοβισμένη αξιοπρέπεια του ανθρώπου που πληγώθηκε μια φορά απ' τους ανθρώπους και δε θέλει να ξαναβιώσει το ίδιο. Οι σιωπηροί νόμοι των μικρών επαρχιών πάντως κραυγάζουν. Ευγένεια, απόσταση και άτυπη απομύηση. Φίλους δεν απέκτησε ξανά ποτέ. Επιλογή και δική του με το σπιτάκι που έχτισε στην πιο απομακρυσμένη παραλία. Αγέραςτος παρά τα δεκατέσσερα χρόνια εγκλεισμού. Κι ωραίος. Ψηλός πολύ. Συντηρείται από το ψάρεμα και από αραιά μεροκάματα που του προσφέρουν κάποιον σαν τον πατέρα μου.

της ημέρας. Ένας μακρύς διάδρομος με λάμπες φθορισμού, τα αθόρυβα σαμπό των νοσοκόμων, καθώς το βλέμμα μου χαμηλωμένο διασταυρώνεται μαζί τους όπως ζυγίζω την απόφαση που πρέπει στιγμιαία να πάρω για την τύχη του οδηγού που μας έφεραν από το τροχαίο στην Εθνική.

Είναι ενδιαφέρον ότι η ψυχή μας, η δική μου τουλάχιστο σίγουρα, δεν ησυχάζει με συμβουλές και νουθεσίες. Θέλει αλήθειες, θέλει να βρεις τη δική της γλώσσα, αφού κωφεύει πεισματικά σε καθετί προκατασκευασμένο, έτοιμο να της πάρει την αγωνία αντί να την ψηλαφήσει. Μετά τη δουλειά βγήκαμε με τους συναδέλφους για ποτό. Ευχές κι απ' αυτούς. Χιλιόχρονη κι ευτυχισμένη. Έκλεινα τα είκοσι εννιά.

Οι νύχτες του καλοκαιριού στην Αθήνα επιβάλλουν λόγω ζέστης μια συγκινητική αφαίρεση κι απλότητα που μου ταίριαζει πολύ. Μετά την πολυκοσμία στο μπαράκι επιτέλους σκοτάδι και ησυχία. Παγωμένο νερό πάνω στο τραπέζι και στο μπωλ φλούδες από το πεπόνι που δείπνησα. Κάθομαι στο στενό μπαλκόνι με μακό τιραντάκι και σορτσάκι με προσπαθώ να βολέψω τα πόδια μου ανάμεσα στα κάγκελα του στενού μπαλκονιού. Τα ρούχα του νοσοκομείου τα πέταξα στο χολ με το που μπήκα κι ακολούθώντας μια γραμμική χλωμού φωτός που σχηματιζόταν στα πλακάκια από το φωταγωγό στο βάθος έφτασα μέχρι το μπάνιο ολόγυμνη και ξυπόλητη. Παλιά συνήθεια αυτή που μου έμεινε από φοιτήτρια στις κλινικές. Να αφήνω στο χολ την οσφρητική μνήμη του έξω κόσμου προτού καταδυθώ στο δικό μου μυστικό βυθό.

Εισπνέω το ανεπαίσθητο νυχτερινό αεράκι που φέρνει τις ανακατεμένες μυρωδιές που ανεβαίνουν στην ατμόσφαιρα τώρα που η πόλη ησυχάζει. Το άρωμα του αφρόλουτρου και μια υποψία νυχτολούλουδου από τη διπλανή βεράντα μαζί με τη μπουκωτική μυρωδιά μπαχαρικών από το κλειστό μαγαζάκι του Πακιστανού στο ισόγειο. Ο βόμβος από τα ψυγεία του ακούγεται πιο έντονα τώρα που δεν περνούν αυτοκίνητα στο στενό

(Συνέχεια στη σελίδα 5)

Από τη συλλογή ποιημάτων της Νάντιας Βαλαβάνη «ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ»

Η ΑΥΛΗ

Τάχα να υπάρχει στον ουρανό ένα ψηλό βουνό και πάνω 'κει να φαίνονται από μακριά οι φλόγες απ' των φτωχών τα χαμοζάκια;

MARJA - LIISA VARTIO
Τρεις αναστεναγμοί

Μέσα από τα δικά τους μάτια είδα την αυλή που έχω σε δυο μου ποιήματα -τα είχαν υπόψη τους- απεικονίσει: Η υγρασία πέταξε τον ασβέστιν πάνω από τις -πέτρες χαμηλά στον τοίχο του σπιτιού Το κόμμα κάτω από τα δέντρα πατημένο από τα παιδιά και τα παιχνίδια τους δε διατηρεί παρά ένα κνούδι αχυροπράσινο Ο κίπος μικρός και χωριάτικος Καμιά αίσθηση κηποτεχνικής Τα δέντρα δεν είναι περιφρανα Χαρακωμένα, χρήσιμα φέρνουνε πάνω τα σημάδια από την ιστορία του σπιτιού: Το σκίσιμο στον κορμό της μουριάς είναι από το μουλάρι που τη δοκίμασε ακόμα τότε νεαρή Οι χαρακιές στα πιο κοντρά κλαδιά από το σύρμα που χρόνια ολόκληρα κρατούσε τη μπουγάδα που έσταζε

(Συνέχεια στη σελίδα 6)

ΕΓΚΛΗΜΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

(Συνέχεια από τη σελίδα 3)
κτεσινό συμβάν.

- Έχω την εντύπωση ότι βρίσκεται σε κατάσταση σοκ. Όμως θα επικοινωνήσω και με έναν συνάδελφο μου στη Θεσσαλονίκη να τον συμβουλευτώ. Καλό είναι να πάρεις και εσύ τον εκπαιδευτή του να τον ρωτήσεις.

Χωρίς να χάσω χρόνο τηλεφώνησα στον εκπαιδευτή του. Του περιέγραψα την όλη κατάσταση. Ο εκπαιδευτής του μου είπε να τον παρακολουθήσω για μερικές μέρες. Να του βάλω κοντά του ξηρή τροφή και νερό και να τον αφήσω για λίγο μόνο του. Περίπου τα ίδια σύστησε στον κτηνίατρο ο συνάδελφος του από τη Θεσσαλονίκη. Όμως ο κτηνίατρος της Θεσσαλονίκης μας επεσήμανε και έναν ακόμη παράγοντα που δεν είχαμε υπολογίσει.

- Ο Οδυσσέας δεν χώνευε αυτήν τη γυναίκα από την αρχή που την είδε, όπως μου είπατε, έτσι δεν είναι; με ρώτησε.

- Ναι, από την αρχή της γαύγιζε και την δάγκωνε, τον ενημέρωσα.

Ο κτηνίατρος είχε καλέσει από το κινητό του τον συνάδελφο του στη Θεσσαλονίκη και είχε βάλει ανοικτή ακρόαση.

- Άρα δεν έπαθε σοκ επειδή της επιτέθηκε. Το είχε ξανακάνει και στο παρελθόν. Κάτι άλλο συμβαίνει.

Αυτά τα λόγια του κτηνίατρο από τη Θεσσαλονίκη μας έβαλε σε σκέψεις. Τόσο εγώ όσο και ο κτηνίατρος του Οδυσσέα αρχίσαμε να αναρωτιόμαστε τι να συμβαίνει μέσα στο μυαλό του. Κάναμε αρκετές υποθέσεις αλλά τελικά δεν καταλήξαμε πουθενά.

- Κι αν είδε κάτι που εμείς δεν έχουμε δει;

Ο κτηνίατρος είχε δίκιο. Ίσως ο Οδυσσέας να γνώριζε κάτι που εγώ δεν γνώριζα. Ο Οδυσσέας έβλεπε, δεν ήταν τυφλός.

- Λέτε;

- Μμμ, το βλέπω πολύ πιθανό.

Ο κτηνίατρος έφυγε. Με άφησε να σκέφτομαι. Πώς θα μπορούσε ο Οδυσσέας να ξέρει κάτι και εγώ να μην το έχω αντιληφθεί; Και πιο μπορεί να είναι αυτό; Τι ακριβώς είχε γίνει; Πότε είχε γίνει; Ένα σωρό ερωτηματικά γέμισαν το μυαλό μου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄ Η αποκάλυψη της αλήθειας

Όλες οι εφημερίδες είχαν πρωτοσέλιδο το γεγονός. «Η δολοφονία εύπορου συνταξιούχου δικηγόρου», είχε σαν τίτλο η μία. «Συμμορία ουκρανών δολοφόνων», έγραφε η άλλη. Η τοπική εφημερίδα «Τα Καστελλιώτικα Νέα» έκανε εκτενή αναφορά στην αποκάλυψη της δολοφονίας του κυρίου Γιάννη. Ο μικρός Αλέξης μου διάβαζε το κείμενο.

- Είδες, Δανάη, που ο Οδυσσέας είχε δίκιο που δεν τις χώνευε;

- Ναι, Αλέξη μου, είχε δίκιο. Απλά δεν μπορούσε να μιλήσει. Εάν μιλούσε θα μας έλεγε αυτά που είχε δει και θα είχε γλιτώσει το θάνατο ο κύριος Γιάννης. Σίγουρα ο Οδυσσέας κάτι ήξερε.

Η αποκάλυψη της δολοφονίας συνέβη τυχαία. Η ξαδέλφη

του κυρίου Γιάννη έγινε μάρτυρας ενός συμβάντος που έμοιαζε με το δικό της. Δηλαδή, ήταν παρούσα όταν η Δαρεία είχε επιτεθεί και είχε κτυπήσει στο κεφάλι και στον αυχένα με μπουινιές έναν ηλικιωμένο άνδρα στην ουρά μιας τράπεζας στην Αθήνα. Η κυρία Αντιγόνη είχε αναφέρει στον διοικητή του αστυνομικού σταθμού, το γεγονός. Του είχε αναφέρει, επίσης, ότι υποψιαζόταν τις δύο ουκρανές για φόνο. Ότι η Δαρεία συνήθιζε να κτυπάει τους ανθρώπους στο κεφάλι και στον αυχένα και ότι αυτή πιθανόν να είναι και η αιτία του θανάτου του ξάδελφου της. Ο διοικητής, όμως, υπέθετε ότι απλά τον είχαν εκβιάσει ότι δεν θα τον φρόντιζαν κι ότι ο κύριος Γιάννης μέσα στην ανάγκη του είχε παντρευτεί τη Δαρεία και της έγραψε όλη του την περιουσία.

Όμως για κακή τους τύχη, ένας συμπατριώτης τους ο Ντιμίτρι είχε πάει για δουλειά στο διπλανό χωριό. Ήξερε αρκετά καλά ελληνικά και είχε γίνει φίλος με τους ντόπιους. Εκεί είχε μάθει και την ιστορία με τις δύο ουκρανές. Στην αρχή του είχε κάνει εντύπωση που είχαν ελληνικά ονόματα. Όμως αργότερα συσχέτισε τα ονόματα τους με τα ονόματα δύο υπόπτων για φόνο στην πατρίδα του. Όπως είχε ενημερώσει τους ντόπιους, ο ιατροδικαστής είχε ανακαλύψει τραύματα στον αυχένα και στο πίσω μέρος του κεφαλιού μιας ηλικιωμένης γυναίκας. Οι υποψίες είχαν στραφεί στις δύο γυναίκες που φρόντιζαν την ηλικιωμένη. Η πιο μεγάλη ονομαζόταν Ντάριγια και την πιο μικρή -ήταν γύρω στα 14- την έλεγαν Ιρίνα.

Στόμα με στόμα διαδόθηκε η ιστορία αυτή και στο χωριό μας. Οι συγγενείς του κυρίου Γιάννη ζήτησαν με επιμονή από τον κύριο Εισαγγελέα να διατάξει εκταφή του πτώματος και τη διενέργεια νεκροψίας και νεκροτομής. Ο ιατροδικαστής, τελικά, ανακάλυψε ίχνη από τραυματισμό στον αυχένα και στο κεφάλι του κυρίου Γιάννη. Όταν γύρισαν οι δύο γυναίκες στο χωριό, είχε ήδη εκδοθεί ένταλμα σύλληψης με την κατηγορία της δολοφονίας. Μετά από σύντομη ανάκριση πρώτη η Ιρίνα, αποκάλυψε τα γεγονότα. Η Ντάριγια αρχικά αρνιόταν το κάθε τι, όμως όταν της έβαλαν και άκουσε τις αποκαλύψεις της κόρης της, αναγκάστηκε να τα παραδεχτεί όλα.

- Για αυτό ο κύριος Γιάννης μου ψιθύριζε «βοήθεια» όποτε με έβλεπε, είχε πει ο αγροτικός γιατρός στον αστυνομικό, νόμιζα ότι μου ζητούσε να τον βοηθήσω με το πρόβλημα υγείας του.

- Που να το βάλει ο νους του γιατρού ότι του ζητούσε να τον βοηθήσει να γλιτώσει από τις φόνισσες; Μονολόγησα.

- Δανάη, τι λες, είχε καταλάβει κάτι ο Οδυσσέας;

Η ερώτηση του Αλέξη με έκανε να αντιληφθώ ότι δεν είχαμε ακόμα καταλάβει τι έκανε τον Οδυσσέα να επιτίθεται στις δύο γυναίκες.

- Οδυσσέα, τι λες, είχες κάτι υποψιαστεί;

Ο μικρός Αλέξης ρώτησε τον Οδυσσέα ελπίζοντας να του

απαντήσει. Τότε ο Οδυσσέας σηκώθηκε και μου έδωσε το λουρί του.

- Θέλει κάπου να πάμε, είπα και σηκώθηκα.

Ακολουθήσαμε τον Οδυσσέα μέχρι έξω στην αυλή κάτω από το πλαϊνό μπαλκόνι, ανάμεσα στο σπίτι μου και στο σπίτι του συγχωρεμένου. Άρχισε να σκάβει. Σε λίγο έβγαλε στην επιφάνεια ένα κουτάκι. Ο Αλέξης το πήρε στα χέρια του και το άνοιξε.

- Έχει ένα χαρτί μέσα, μου είπε. Να το διαβάσω; -Ναι.

- «Εγώ ο Ιωάννης Γ. Γ..., έχω σώας τας φρένας...»

- Μα αυτή είναι μία διαθήκη, αναφώνησα

- Διαθήκη;

- Έλα βοήθησε με. Πρέπει αμέσως να πάμε να τη δώσουμε στον κύριο διοικητή. Σε λίγη ώρα φτάσαμε στον σταθμό. Για καλή μας τύχη προλάβσαμε τον κύριο διοικητή που ετοιμαζόταν να φύγει. Του δώσαμε το κουτί και του εξηγήσαμε την ιστορία με τον Οδυσσέα. Ο κύριος διευθυντής άρχισε να διαβάζει.

- Μα αυτό τα ανατρέπει όλα. Αντώνη, Αντώνη.

Ο αστυφύλακας μπήκε στο γραφείο του διευθυντή.

- Διάβασε, του είπε και του έδωσε το χαρτί.

Όταν ο αστυφύλακας το διάβασε κάθισε σε μια καρέκλα συγκλονισμένος.

- Άρα, κύριε διοικητή, είχε σώας τας φρένας ο μακαρίτης. Θα πρέπει να την έγραψε πριν το εγκεφαλικό. Που τη βρήκατε;

Ο κύριος διοικητής του εξήγησε για το κουτί και τον σκύλο μου.

- Φαίνεται ότι ο κύριος Γιάννης κάτι υποψιαζόταν και δεν μπορούσε να εμπιστευτεί κανέναν. Έτσι το έδωσε στον Οδυσσέα και εκείνος το έθαψε.

- Άρα, τώρα, κύριε διοικητή, θα χάσουν και την περιουσία.

- Έτσι φαίνεται. Θα ζητήσουμε γραφολογική εκτίμηση και πιστεύω ότι ο κύριος Εισαγγελέας θα κινήσει τις διαδικασίες άμεσα.

Φεύγοντας από τον αστυνομικό σταθμό περπάτησα περήφανα. Καμάρωνα για τον σκύλο μου. Ο Οδυσσέας ήξερε, ο Οδυσσέας καταλάβαινε, ο Οδυσσέας μου ήταν έμπιστος και έκρυψε καλά το μυστικό του κυρίου Γιάννη. Έτσι τώρα δεν μπορούν μέσα από τη φυλακή να κάνουν τίποτα. Ούτε να πλαστογραφήσουν καμία δήθεν νεότερη διαθήκη, ούτε να αμνησχητήσουν αυτήν. Και έτσι θα χάσουν και την περιουσία. Άλλωστε, η πραγματική διαθήκη που έδωσε στον Οδυσσέα, είχε ημερομηνία μετά την δημόσια διαθήκη που είχε κάνει σε αυτές. Ήταν πιο πρόσφατη και καταργούσε κάθε προηγούμενη.

- Οδυσσέα μου, αγόρι μου, λεβέντη μου, να δεις εγώ μια έκπληξη που θα σου ετοιμάσω, είπα στον σκύλο μου και του χάιδεψα τη ράχη.

- Γουβ, έκανε ο Οδυσσέας ακούγοντας τη λέξη «έκπληξη». Είχε μάθει να την αναγνωρίζει. Ο κύριος Γιάννης -Θεός σ'χωρέστον- τον είχε εκπαιδεύσει κατάλληλα με τις τακτικές «εκπλήξεις» του. Σίγουρα ήξερε τι να περιμένει! Ένα παλιό παπούτσι για να δαγκώνει!

ΟΔΥΣΣΕΙΑ ΦΙΣΚΥΛΗ

Από τη συλλογή ποιημάτων της Νάντιας Βαλαβάνη «ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ»

(Συνέχεια από τη σελίδα 4)

Κομμένα ξύλα από τη ροδακινιά που πέρσει σώριασε ο αέρας τούβλα, κεραμίδια από οικοδομικές εργασίες χρόνια πριν εγκαταλελειμμένα ανάμεσα στους θάμνους Κι η βλάστηση δεν είναι ευγενική ή μελετημένη:

Ό,τι φυτρώνει στις γειτονικές αυλές κι ο αέρας ή το χέρι μπορούσε εύκολα ως εδώ να φέρει Στο πίσω μέρος μεγαλώνει το μικρό περιβόλι: διάλειμμα από ντοματιές, φασολιές, αγγουριές πιπεριές, κολοκυθιές Θα δέσουν τους καρπούς τους τούτο το καθυστερημένο καλοκαίρι και βιαστικά τη θέση θα παραχωρήσουν πάλι στα αγριόχορτα Η αυλή δεν είναι παλιά. Υπάρχει εδώ μισό αιώνα

Ο τοίχος του σπιτιού από πέτρες μεγάλες παχύς σχεδόν μισό μέτρο απομεινάρια της τεχνικής των παλιών μαστόρων που έχιζαν κάστρα κραυγή για την ανάγκη μιας υστεροφημίας ανώνυμης

Το τοιμένο γύρω από το σπίτι κακοχυμένο από την αρχή και λεκιασμένο από το πέρασμα των εποχών κι από τα απόνερα έχει σπάσει

Από τα ερείπια του ξεπροβάλλουν χαλίκια ποταμίδια στρογγυλά και λεία απ' το νερό και τα γυμνά πόδια των γυναικών και των παιδιών που τα πατούσαν αναίμωκα αγριολούλουδα και τούφες άγριο τριφύλλι Οι άνθρωποι του σπιτιού νεαρός λαός, φτωχοί αγρότες δεν είχαν προϊστορία Αυτή χάθηκε μαζί με τα πλίνθινα σπία των κτηνοτρόφων προγόνων τους που σωριάστηκαν σκόνη στον ήλιο, τον άνεμο και τη βροχή πριν τα σκεπάσει το άγριο χορτάρι Αδύνατος απόηχος κι οι μνήμες απ' τις περιπλανήσεις τους στα ελατοδάση παρά με τα κασιόκια, τα αρνιά τους και τους φαύνους Το πέτρινο σπίτι χτίστηκε στο μέσο του αιώνα με τα δολάρια του παππού που σαράντα χρόνια νωρίτερα είχε σταθεί στη φιδίσια ουρά του Ellis Island με προορισμό το Toledo, Ohio σε ταξίδι χωρίς γυρισμό Το σπίτι κατοίκησε η στυφή γυναίκα η ίδια που κορίτσι ακόμα τον είχε αποχαιρετήσει με δυο μωρά αγκαλιά Ποτέ δεν τον ξαναείδε κι έζησε χωρίς άντρα κοντά μια εκατονταετία χρόνο το χρόνο όλο και πιο στυφή στα τελευταία τυφλή και κατάκοιτη με τα παιδιά της από χρόνια πεθαμένα γαντζωμένη απ' τη ζωή προσμένοντας άραγε τι; Αντί για κόκορα λένε πως στα θεμέλια οι μαστόροι χύσανε το αίμα του παππού και σπάσανε ένα πιάτο, όπως στο ξόδι συμβολικά για τα χιλιάδες πιάτα που είχε πλύνει Μέσα από τα δικά τους μάτια είδα την αυλή που έχω σε δυο μου ποιήματα απεικονίσει και την απογοήτευσή τους γεύτηκα Παιδιά της πόλης με όνειρα για ένα εξοχικό τακτοποιημένο μια μικρή βίλα μέσα στα λουλούδια Την ξανακοίταξα με μάτια τώρα πιο έμπειρα και στα σημάδια της φτώχειας και της εγκατάλειψης διάβασα την παρουσία των ανθρώπων που από εδώ πέρασαν τις απεγνωσμένες τους επιθυμίες Με τα κλαδιά δέντρων και θάμνων να θροΐζουν και το φως να κορεύει πάνω στο χαρτί μου με μυρωδιά καμένου ξύλου στα ρουθούνια: κανένα άλλο μέρος στη ζωή μου δε μου προσφέρει τούτη τη γαλήνη

ΝΑΝΤΙΑ ΒΑΛΑΒΑΝΗ, Καστέλλια, 19-21.7.1992

ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ

Ασφαλώς σε πολλούς από εσάς, φίλοι και φίλες, θα σας φαίνεται παράξενο και θα διερωτάσθε, πώς ένα μικρό χωριό σαν το δικό μας έχει μια τόσο μεγάλη παράδοση με πρωτοφανή έφεση στις Επιστήμες και τα Γράμματα. Σε τι να οφείλεται άραγε η παράδοση αυτή και ποιοι οι συντελεστές της ή μήπως «το χεί το νερό», όπως λέμε, συνήθως.

Συνεχιά της ζωντανή, είναι οι σημερινοί νέοι Καστελλιώτες που τιμούμε για την επιτυχία τους στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και που τους αξίζουν αληθινά συγχαρητήρια από όλους μας. Ας μη φανεί κομπορρημοσύνη και απαράδεκτη έπαρση, για εμένα και τους συγχωριανούς μου, αλλά απλά σαν ανακοίνωση μιας πραγματικής διαπίστωσης που έγινε μετά τον πόλεμο: Σε μια τέτοια απογραφή, βρέθηκαν τετρακόσιοι εβδομήντα πέντε πτυχιούχοι Ανωτάτων Σχολών. Δηλαδή ο ένας στους τρεις Καστελλιώτες, βρέθηκε τελειόφοιτος Ανωτάτης Σχολής. Αριθμήθηκαν πενήντα δύο γιατροί, είκοσι έξι δάσκαλοι, δέκα πέντε έως είκοσι στρατηγοί (παρεμβαίνοντας ο Επίτιμος Αρχηγός της Αεροπορίας, διόρθωσε, ανεβάζοντας τους στρατιωτικούς Καστελλιώτες του Στρατού του Ναυτικού και της Αεροπορίας να υπερβαίνουν τους εβδομήντα τέσσερις), είκοσι δικηγόροι, άλλοι τόσοι οικονομολόγοι, σειρά όλη Καθηγητών, Καθηγητές στο Πανεπιστήμιο και στις Ανώτατες Σχολές, γεωπόνοι, πολιτικοί μηχανικοί, μηχανολόγοι, δασολόγοι και η παράθεση δεν έχει τέλος.

Όταν κάποτε ο νέος Νομάρχης Φωκίδος, κάλεσε τους Κοινοτάρχες του Νομού, ρώτησε και τον τότε Νομοτάρχη μας, τον αείμνηστο Παναγιώτη Τσακνιά, «τι παράγει το Χωριό μας;» Προσφυέστατα αυτός του απήντησε: «Καπνά και Στρατηγούς».

Πού οφείλεται όμως αυτή η πρωτοφανής πνευματική ακμή, που συνεχίζεται άκαμπτη και αμείωτη από τα παλιά τα χρόνια μέχρι σήμερα; Ας το ειπούμε απ' αρχής. Σε δύο συντελεστές: Πρώτο στο ότι οι Καστελλιώτες από τους χρόνους του Βυζαντίου ακόμη ως καλλιεργητές, δεν περιορίστηκαν στην καλλιέργεια των καταναλωτικών γεωργικών προϊόντων, όπως σιτάρι, κριθάρι, καλαμπόκι, βρώμη κ.λπ., καλλιεργούσαν βέβαια για τις ανάγκες τους και από αυτά, αλλά επιδόθηκαν απ' αρχής στην παραγωγή γεωργικών πρώτων υλών για τη βιομηχανία, όπως ήταν στην αρχή και μέχρι το χίλια εξακόσια περίπου η σηροτροφία (μεταξοπαραγωγή) και στη συνέχεια η καπνοκα-

λιέργεια μέχρι και το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, που έδωσε την οικονομική ευμάρεια και την άνεση στο Χωριό, και το δεύτερο: η συμβολή ως εκπαιδευτικού φάρου του Μοναστηριού του Αγίου Γεωργίου, που από τους βυζαντινούς χρόνους, αλλά κυρίως μέσα στην Τουρκοκρατία με τους έξοχους ιερείς του, λειτούργησε ως κρυφό σχολείο και εκεί έμαθαν γράμματα, όχι μόνο τα Καστελλιώτικα, αλλά και όλα τα παιδιά της Περιφέρειας από το Χλωμό, τη Βάργανη, τον Μπράλλο, την Κάτω και την Απάνω Κάνιανη, το Σκλήθρο και την Καλοσκοπή.

Αλλά λεπτομερέστερα ας αρχίσουμε από μακρύτερα:

Τα Καστέλλια είναι ένα κεφαλοχώρι της Φωκίδας που δεσπόζει στην Δωρική Κοιλιάδα (την Αρχαία Μητρόπολη των Δωριέων) στη σημερινή του θέση, όπου μεταφέρθηκε σιγά-σιγά μέσα στην Τουρκοκρατία και επίσημα το 1864 από την παλιά του θέση, όπου βρισκόταν στις κλιτύς της Γκιώνας (το Παλιοκαστέλλι). Μαζί με την Κοινότητα του Χλωμού μετά το 1912, απέτέλεσαν ενιαία Κοινότητα το αραιοδομημένο όμορφο χωριό της Παρνασσίδας που σήμερα αποτελεί Τοπικό Δημοτικό Διαμέρισμα του Δήμου Γραβιάς. Ακόμα από το 800 περίπου μ.Χ., όταν στη μετακίνηση των λαών που σάρωσαν την ελληνική χερσόνησο -αρχίζοντας από τον έκτο αιώνα ακόμα- ό,τι είχε απομείνει από την Δωρική Τετράπολη (Κυτίνο-Ερινεός-Βοϊόν και Ακύφας ή Πίνδος), μετακινήθηκε στο Πάνω Καστέλλι (το Παλιοκαστέλλι) που κι εκεί παλιά υπήρξε μία από τις αρχαίες πόλεις της Δωρικής Τετράπολης, χωρίς να ξέρουμε ακόμα θετικά ποια (ίσως και πιθανότερα το Βοϊόν) και για την αποφυγή των επιδρομών η Δωρική Τετράπολη, διαλυμένη και κατεστραμμένη από τις επιδρομές, μετασηματίστηκε στους ορεινούς οικισμούς της απάνω Κάνιανης, της Κουκουβίστας, του Απάνω Καστελλίου, του Χλωμού και της Βάργανης.

Το όνομά του το Χωριό το πήρε στον καιρό της Φραγκοκρατίας (Castrum - Castelli - Καστέλλι και επειδή είναι πολλά τα κάστρα - Καστέλλια), χωρίς να γνωρίζουμε θετικά, ποια ήταν η παλιότερη ονομασία του, που μάλλον ήταν η ονομασία «Πύργος» και όχι «Καγενίτσα», όπως υποστηρίζουν άλλοι, γιατί αυτό το τελευταίο δεν είναι παρά η παραφθορά της λέξεως «Κανιανίτης», (πρόκειται για τον Ποταμό Κηφισό), που κάποιος από τους μεταγενέστερους ξένους συγγραφείς που ασχολήθηκε με την ιστορία του τόπου (ο Μπούρσιαν), την άκουσε

στραβά και την παραποίησε ως «Καγενίτσα», όνομα που δεν αναφέρεται πουθενά σε καμιά πηγή. Έτσι μετά την συγκρότησή του αυτή στους βυζαντινούς χρόνους, μεγάλωσε και εδέσποσε ως κεφαλοχώρι σε όλα τα άλλα γύρω χωριά, η δε πλούσια παραγωγή του στην αρχή από το Βυζάντιο ακόμα από την μεταξοτροφία και αργότερα μέσα στην Τουρκοκρατία κυρίως από την καπνοκαλλιέργεια, του επέτρεψαν να δημιουργήσει σημαντικές οικονομικές προϋποθέσεις και συναλλαγές αξιόλογες, ώστε να ευημερεί.

Στην εκτροπή μεταξοκωλήκων οι Καστελλιώτες επιδόθηκαν από τα βυζαντινά ακόμη χρόνια. Για την διατροφή τους είχαν φυτέψει μαύρες μουριές πλατύφυλλες, που λείψανα τους σώζονται ακόμη στα ερείπια του Απάνω Χωριού, όπως και στου Παλιοχλωμού, που και οι κάτοικοί του ασχολούνταν επίσης με την μεταξοτροφία. Τα κουκούλια τα φόρτωναν στα μουλάρια και τα μετέφεραν στα μεταξουργεία των Θηβών, που ήταν περίφημα στην εποχή τους και τροφοδοτούσαν με μεταξωτά υφάσματα όλο το Βυζάντιο ακόμη και την Κωνσταντινούπολη. Αλλά όταν κατίσχιαν στις αγορές τα μεταξουργεία της Μ. Ασίας, τα μεταξουργεία των Θηβών περιήλθαν σε μαρασμό και έκλεισαν. Οι Καστελλιώτες όμως δεν άλλαξαν νοοτροπία. Κατέγιναν σε άλλη γεωργική πρώτη ύλη για τη βιομηχανία, στην καλλιέργεια του καπνού. Καλλιέργησαν μια ιδιαίτερη ποικιλία τα λεγόμενα «Μαύρα Καπνά Καστελλίων» και ανεζήτησαν νέα καπνοτόπια.

Όπως ήταν επόμενο η ορεινή σύσταση του Απάνω Καστελλίου δεν επέτρεπε την ευρεία καπνοκαλλιέργεια και γι' αυτό σιγά-σιγά, για την απόκτηση καπνοτόπων, αναγκάστηκαν να κατεβαίνουν πλέον πάλι στην Δωρική κοιλάδα που ήταν σκεπασμένη από τη θαμνώδη δρυ (ρουπάκια - ντούσκα - ρόγγια) (εξ ου και το όνομα της που το πήρε κατά τους βυζαντινούς χρόνους ως «Γραβιά», που σημαίνει στη σλαβική γλώσσα, «ντουσκότοπος», δηλαδή τόπος σκεπασμένος με θαμνώδη δρυ), να ξεγερωσώνουν τη θαμνώδη αυτή δρυ και να δημιουργούν καπνοτόπια, τα οποία τα πότιζαν με τα νερά του αρχαίου ποταμού Πίνδου, σημερινού Κηφισού. Καθένας Καστελλιώτης εκεί που ξεστρεμιάτιζε και αποκτούσε τα καλλιεργησιμα καπνοτόπια του, για να διαμένει πολλές φορές, ιδιαίτερα κατά το καλοκαιρινό πότισμα του καπνού, αλλά και να αποθηκεύει τα γεωργικά του εργαλεία και να στεγάσει τα ζώα του, έχτιζε και από μια αγροικία («καλύβι»). Για τούτο και κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας ο χώρος αυτός με τις αραιοκατοικημένες αγροικίες, ονομαζόταν «Καλύβια».

Αυτή η αραιή δόμηση στον τόπο του σημερινού χωριού των Καστελλίων, δημιούργησε τη σημερινή πολεοδομική μορφή του, όπου κάθε σπίτι είναι χτισμένο μέσα στον αγροτικό περιγύρω του και τούτο ισχύει καθιερωμένο από τότε που σιγά-σιγά οι κάτοικοι έγιναν μόνιμοι, μετασκευάζοντας τα καλύβια σε μόνιμες πλέον κατοικίες και μετέφεραν την Κοινότητα στη

σημερινή της θέση οριστικά το έτος 1864.

Όλος αυτός ο τόπος ο καλλιεργησιμος σήμερα, ήταν σκεπασμένος από τη θαμνώδη δρυ και για να εκχερσωθεί και να γίνει καπνοτόπος, χρειάστηκαν αιώνες κόπος και ιδρώτας. Η καπνοπαραγωγή σε δέματα μεταφερόταν στην Ιτιά και φορτωνόταν σε καϊκία κι από εκεί οι Καστελλιώτες με τη φουστάνελα και τα τσαρούχια, είχαν ανακαλύψει και τα διοχέτευαν στις αγορές της Μάλτας και της Αλεξάνδρειας, αποκομίζοντας σημαντικά ποσά για την ευημερία τους και τις σπουδές των παιδιών τους.

Τα Καστέλλια έπεσαν στα χέρια του Τούρκων τον Μάιο του 1456, τρία (3) χρόνια δηλαδή μετά την Άλωση της Κωνσταντινουπόλεως και τριάντα (30) χρόνια μετά την κατάληψη της Θεσσαλονίκης (αφού είχαν προηγηθεί από τον έκτο ακόμα αιώνα σαράντα οκτώ επιδρομές στη Δωρική Κοιλιάδα. Η Δωρική Τετράπολη βρισκόταν μέσα στο δρόμο που οδηγούσε στους Δελφούς και δέχτηκε όλα αυτά τα χρόνια τη λαίλαπα της παλίρροιας των λαών. Γαλάτες, Ούνιοι, Μογγόλοι, Οστρογότθοι, Βησιγότθοι, Βούλγαροι, Πετσενέγοι, Σκορδίσκοι κ.λπ. και ο κατάλογος δεν έχει τέλος, πέρασαν και λεηλάτησαν κυριολεκτικά τους οικισμούς της. Και όταν λέμε επιδρομές, δεν μιλάμε για περιπάτους, αλλά για αρπαγές αγαθών, ρουχισμού, υποζυγίων, ζώων, ακόμη και γυναικών. Τελικά αναγκάστηκαν οι κάτοικοι να εγκαταλείψουν την πεδιάδα της Δωρικής Κοιλιάδας και να τραπούν στα βουνά για να γλιτώσουν.

Έτσι για κάθε χωριό, έχομε και το ορεινό αντίστοιχό του, Κάνιανη - Απάνω Κάνιανη, Μπράλος - Απάνω Μπράλος, Καστέλλι - Πάνω Καστέλλι, Γραβιά - Βάργανη, Αγόριανη - Πάνω Αγόριανη, Σουβάλα - Πάνω Σουβάλα κ.λπ. Ο χώρος της έμεινε επί αιώνων ακαλλιέργητος, με αποτέλεσμα να σκεπαστεί ολόκληρος με τη θαμνώδη δρυ, που φύτρωσε. Οι αρρώστιες, κυρίως η ελονοσία και πιθανόν η πανώλη, αποδεκάτισαν τον ελληνικό πληθυσμό και έτσι βρήκαν βοσκοτόπια οι νομάδες που κατέβαιναν με τα κοπάδια τους στη Δωρική γη. Ο ιστορικός χάρτης της άλλαξε. Οι νεοφερμένοι ονόμασαν με δικές τους ονομασίες το χώρο. Η Καστελλιώτικη ντοπιολαλιά έμεινε η πιο αλώβητη. Σχετικά από τα σλαβικά τοπωνύμια που γέμισε ο τόπος, έχομε μόνο τα «Λυσκοβίτσα» που σημαίνει στη σλαβική γλώσσα κισός, «Μπαρούκα» που σημαίνει τέλμα, «Μητσέσι» που σημαίνει κορυφή και ίσως και ένα δύο άλλα.

Αντίθετα έχομε πολλές νέες ονομασίες στο χώρο: «Βάργανη» που σημαίνει Ασβεστοχώρι, Κάνιανη - Κοκινόχωρι, Μπράλος - διάβαση, Αγόριανη - Πέρασμα, Σουβάλα - Νερότοπος, Κουκουβίστα - εκεί που λαλούν οι κούκοι, Αράχοβα - Καρυδοχώρι κ.λπ.

Ας έλθομε όμως τώρα στον άλλο συντελεστή, στο Μοναστήρι του Αγίου Γεωργίου:

Η λειτουργία του Μοναστηρίου του Αγίου Γεωργίου Παλαιού Καστελλίου ως Σχολείου καθ' όλη την διάρκεια της Τουρκο-

κρατίας, αλλά και στους μετέπειτα χρόνους της Επανάστασης μέχρι του έτους 1830 που διορίστηκε ο πρώτος δάσκαλος από το νεοσύστατο Ελληνικό Κράτος είναι βεβαιωμένο γεγονός, διότι η αναφορά του είναι πολύ έντονη, όχι μόνο στο Αρχείο της οικογενείας Ζείνη, αλλά και σε όλους τους παλιότερους Καστελλιώτες και αναφέρεται πάρα πολύ επιτακτικά μέχρι σήμερα, ως αδιαμφισβήτητη παράδοση. Άλλωστε προκύπτει καθαρά και αβίαστα από όλα τα έγγραφα της Τουρκοκρατίας του Αρχείου, τα οποία αναφέρονται στις συναλλαγές των Καστελλιωτών της εποχής αυτής, τα οποία εκτός από τα έγγραφα μεταβίβασης ακινήτων (Βεράτια), που έχουν συνταχθεί στην αραβοτουρκική γραφή -και αυτό για τους καθαρά φορολογικούς λόγους εισπράξεως του Χαριστίου, που η εισπράξη του ανετίθετο στους Τούρκους Σπαχήδες του Σουλτάνου-, όλα τ' άλλα είναι γραμμένα στην νεοελληνίζουσα βυζαντινή γραφή, όπως διασκόταν από τους ιερείς του Μοναστηριού του Αγίου Γεωργίου και υπογράφονται άνετα από τους συμπράττοντες Καστελλιώτες, που όλοι γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση, ως συμβαλλόμενοι ή μάρτυρες. Πουθενά δεν θα ιδεί κανείς στα έγγραφα του Αρχείου την ένδειξη «αγράμματος». Μάλιστα η εμπέδωση της βυζαντινής γραφής έχει μεταξύ των Καστελλιωτών, αλλά και όλων των κατοίκων των χωριών της Περιφέρειας σε τέτοιο σημείο εμπέδωσης, ώστε και οι Τούρκοι ζαμπίτες (φοροεισπράκτορες), να αλληλογραφούν μεταξύ τους στα Ελληνικά. Στο Μοναστήρι του Αγίου Γεωργίου, που λειτουργούσε ως Σχολείο, εκτός από τα Καστελλιώτικα συνέδρασαν για να μάθουν γράμματα και όλα τα μαθητούδια της Περιφέρειας από την Βάργανη, τον Χλωμό, τον Μπράλλο, Πάνω και Κάτω Κάνιανη, Σκλήθρο και Καλοσκοπή.

Η διδασκαλία ήταν ανάγνωση, απλοποιημένη βυζαντινή γραφή, αριθμητική, ψαλτική και θρησκευτικά. Βιβλία που χρησιμοποιούσαν ήταν «το Οχτώηχι», «ο Απόστολος», το «Ψαλτήρι» και το Ευαγγέλιο. Η διδακτική της εποχής ήταν η εκμάθηση των κειμένων από στήθους, ψάλλοντας τα και η γραφή τους στα πινάκια (πλάκες με κοντύλι). Ιερείς που αναφέρονται στα έγγραφα του Αρχείου Ζείνη που θήτευσαν και ως διδάσκαλοι στο Μοναστήρι, ήσαν με την χρονολογική σειρά τους οι παρακάτω: Παπαυγέρης Κάντζος, περί το τέλος του χίλια πεντακόσια, ο οποίος όπως φαίνεται είχε μονάσει και στο Άγιον Όρος και εγνωρίζε πολύ καλά αρχαία ελληνικά (Πλάτωνα, Αριστοτέλη κ.λπ.), Παπα Μιχάλης, Παπαγιώργης Αναγνώστης, Παπα Σταμάτης Ζείνης, Παπα Πέτρος, Παπα Γιωργάκης, Παπα Γιάννης Παπαδάκης, Παπα Νικόλας Κόλιας, Παπα Ευθύμιος Ρούλιας και Παπα Γιώργης Αδαμόπουλος. Έχουν μείνει μέχρι σήμερα παροιμιώδεις οι εκφράσεις «το παιδί μου δεν τα παίρνει τα γράμματα», δηλαδή δυσκολευτόταν στην εκμάθηση δεν είχε ευληψία και σώζεται και η λέξη «ατσίδα» (κουνάβι), που σημαίνει (Συνέχεια στη σελίδα 8)

ΚΤΗΜΑ ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Οινοποιείο Αρχαίας Μαντινείας

15^ο Χιλιόμετρο Επαρχιακής οδού Τρίπολης - Αρτεμισίου
221 00 Αρχαία Μαντινεία, Νομός Αρκαδίας

Οινοποιείο Αρχαίας Νεμέας

Εθνική οδός Κορίνθου-Τρίπολης, Κόμβος Αρχαίας Νεμέας
205 00 Αρχαία Νεμέα, Νομός Κορινθίας

e-mail: info@domainspiropoulos.com - T: 27960 61400

Αγαπητά «Καστελλιώτικα Νέα»,

Θα ήθελα να αναφερθώ σε μια εκκρεμότητα, για την ονομασία του ποταμού του χωριού μας και να προτείνω την άρση της.

Την πιο σωστή απάντηση, για τη θέση που υπήρχε η Δωρική Τετράπολις, την έχει δώσει ο σεμννός θεός μου Παναγιώτης Τσακρής, φιλόλογος, στην πτυχιακή εργασία του.

Όλοι γνωρίζουμε ότι ο Κηφισός ποταμός πηγάζει από τη Καλοσκοπή, ενώ οι παρακάτω αρχαίοι συγγραφείς με σαφήνεια διατυπώνουν, ότι πηγάζει από την Λιθαία η επέκταση του δε ονομάζεται Πίνδος.

α) Πausanias: «Για τη Λιθαία λένε ότι ήταν μια από τις ονομαζόμενες Ναϊδες, κόρη του Κηφισού. Από τη νύμφη αυτή λένε ότι πήρε το όνομα η πόλη. Εδώ είναι οι πηγές του ποταμού Κηφισού». (ΚΑΚΤΟΣ Βιβλ. 79, σελ. 201).

β) Στράβων: «Ο Κηφισός κατεβαίνει από τη Λιθαία, πόλη Φωκική. Το λέει και ο Όμηρος: Και όσοι κατοικούσαν τη Λιθαία, στις πηγές του Κηφισού». (Βιβλ. 248 σελ. 91)

«Η Πίνδος βρίσκεται πάνω από τον Ερινεό και τη διατρέχει (παρρηϊ) ομώνυμο ποτάμι που βγαίνει στον Κηφισό, όχι μακριά από τη Λιθαία. Από εδώ ξεκίνησαν οι Ηρακλείδες και κατέβηκαν στην Πελοπόννησο». (Βιβλ. 248 σελ. 15)

Άρα το σωστό είναι το Τμήμα του Κηφισού ποταμού μεταξύ Καλοσκοπής και Λιθαίας να ονομάζεται Πίνδος, όπως και κατά την αρχαιότητα.

Κατόπιν όλων αυτών τα Καστέλλια, ως κοιτίδα της Δωρικής Τετραπόλεως, θα πρέπει κάποια στιγμή να ενδιαφερθούν για την έναρξη αρχαιολογικών ερευνών και

την ίδρυση μουσείου, έχοντας υπόψη ότι ο πολιτισμός αποτελεί την μεγαλύτερη επένδυση των πολιτισμένων λαών.

Ο Μίμης Χαλατσάς, κοντά στις τόσες άλλες ασχολίες του για το χωριό μας, παρακαλείται, όπως εξετάσει, εάν είναι δυνατόν το τμήμα του ποταμού Κηφισός μεταξύ Καλοσκοπής και Λιθαίας, να ονομάζεται επισήμως Πίνδος. Αυτή η διόρθωση πρέπει να επιδιωχθεί, γιατί έτσι θα αρθούν τυχόν αμφισβητήσεις του προσδιορισμού της θέσεως που υπήρχε η Δωρική Τετράπολις.

Μετά τιμής
ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

* * *

Ο Συνεργάτης μας και Επίτιμος Πρόεδρος του Συλλόγου μας κ. Δ. Χαλατσάς, μας απέστειλε σχετικά το εξής σημείωμα:

Αθήνα 23-2-2012
Αγαπητά «Κ.Ν.»

Ο επιστελών εγκριτος ερευνητής κ. Ι.Ν. Παπανικολάου, έχει απόλυτο δίκιο και η πρόταση του πρέπει να τύχει αμέσως πραγματοποίησης. Προς τούτο το Τοπικό Δημοτικό Διαμέρισμα του Χωριού μας, πρέπει να λάβει απόφαση για τη μετονομασία ή μάλλον για την καθιέρωση της πραγματικής ονομασίας του ποταμού μας μεταξύ Καλοσκοπής και Λιθαίας να ονομάζεται εφεξής Πίνδος, όπως στην αρχαιότητα, τη δε απόφαση του αυτή να τη θέσει προς παρά πέρα προώθηση της σε μια Συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου Δελφών και απόσπασμα αυτής να σταλεί προς έγκριση στην Αντινομάρχια Φωκίδας και για την παρά πέρα περαίωση της διαδικασίας.

Με εξαιρετική εκτίμηση
Δ. ΧΑΛΑΤΣΑΣ

ΤΑ ΚΑΣΤΕΛΜΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΛΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΠΟΔΗ

(Συνέχεια από τη σελίδα 1)
ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Για να καταλάβετε ποιο άνθρωποι συμμετέχουν με κείμενα τους στο βιβλίο, να πω ότι τρεις από τους συγγραφείς κυκλοφόρησαν πρόσφατα εξαιρετικά βιβλία τα οποία και σας προτείνουμε ανεπιφύλακτα:

- Η Γεωργία Χιόνη την «Αδικία» (εκδόσεις Νηράγος), ένα βιβλίο για μια αληθινή ιστορία που συνέβη στη Θάσο το 1880 και το μυθιστόρημα «Μια αλήθεια- χίλια ψέμματα» (εκδόσεις ΑΛΔΕ)

- Η Κωνσταντίνα Τασσοπούλου την εκπληκτική νουβέλα «Το καλοκαίρι του Ευκλείδη», το mini book «Όταν είναι Χριστούγεννα» (εκδόσεις Οσελότος, το τελευταίο και σε Αγγλικά και Ισπανικά) και το «Μαγειρεύοντας με ένα ψάρι» (εκδόσεις Ίτανος), μυθιστόρημα αποτελούμενο από 25 διηγήματα - συνταγές με εξαιρετικές φωτογραφίες.

- Η Μαρία Δασκαλάκη, τη «Μυστική Αποστολή - Εξερεύνηση στη στοιχειωμένη σπηλιά» (εκδόσεις Μίνωας), ένα συναρπαστικό μυθιστόρημα για παιδιά κάθε ηλικίας που προσφέρει και πλούτο γνώσεων.

...**ΜΑΚΑΡΙ!**

Μακάρι να είχαμε τη δυνατότητα να φιλοξενήσουμε όλους αυτούς τους ανθρώπους που έχουμε γνωρίσει και θα ήθελαν να έρθουν στα Καστέλλια. Δυστυχώς χώρος φιλοξενίας δεν υπάρχει... Όσοι έχουν καλεσμένους αναγκάζονται να καταφεύγουν σε λύσεις εκτός Χωριού. Χρήματα που θα έμεναν στο χωριό, ταξιδεύουν σε γειτονικά χωριά, χαρίζοντας τους ευημερία, ενώ το δικό μας χωριό μαραζώνει... Βεβαίως υπάρχει και μια περιέργη νοοτροπία. Πήγα σε πολυδιαφημισμένη ταβέρνα γειτονικού χωριού (όχι της Γραβιάς), όπου πληρώσαμε πανάκριβα για να δοκιμάσουμε παντελώς αδιάφορα πιάτα. Το μαγαζί γεμάτο και από Καστελλιώτες, την ώρα που στα δικά μας μαγαζιά δεν υπήρχε κόσμος. Τη στιγμή που στα Καστέλλια το φαγητό είναι σαφώς καλύτερο και φθηνότερο!

...**ΠΟΥ ΕΙΣΑΙ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗ;**

...Αναρωτιόμαστε τι ακριβώς έχει προσφέρει ο πολυδιαφημισμένος «Καλλικράτης» στο Χωριό μας. Αναρωτιόμαστε τι ακριβώς πήρε το Χωριό μας από τον Δήμο Δελφών. Σας παρακαλώ, μην πείτε κακές κουβέντες!

Προσωπικά βλέπω μόνο την εγκατάλειψη της περιφέρειας και όλες τις δομές που κρατούσαν κόσμο στην περιοχή να διαλύονται... Μήπως θα πρέπει η επόμενη Κυβέρνηση να καταργήσει τον «Καλλικράτη» μετά την πλήρη αποτυχία του;

ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΚΑΙ ΜΗΝΥΤΗΡΙΑ ΑΝΑΦΟΡΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ S & B

Έξω από τα δόντια τα γράφει σε καταγγελία και μνηνυτήρια αναφορά του «κατά παντός υπεύθυνου» ο Δημήτρης Μπάκας, τοπογράφος και πολιτικός μηχανικός:

«...Η μεταλλευτική εταιρεία S&B Βιομηχανικά Ορυκτά Α.Ε. κερδίζει εκατομμύρια ευρώ από την εξόρυξη βωξίτη στην περιοχή της Φωκίδας αφού ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΑ, ΕΞΟΦΘΑΛΜΑ, ΠΡΟΚΛΗΤΙΚΑ ΚΑΙ ΒΑΡΒΑΡΑ καταπατά εγκεκριμένους περιβαλλοντικούς όρους, Υπουργικές Αποφάσεις, Νόμους και Διατάξεις.

Δεν πληρώνει στο Ελληνικό Δημόσιο ούτε ένα ευρώ για την αξία

του μεταλλεύματος που εξάγει.

Εισπράττει από το Ελληνικό Δημόσιο εκατομμύρια για την αποκατάσταση του περιβάλλοντος την οποία ούτε στο ελάχιστο δεν πραγματοποιεί, υπεξαιρώντας στην ουσία δημόσιο χρήμα, δημιουργώντας μία μη αναστρέψιμη και τρομακτική υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Δεν επενδύει στην περιοχή της Φωκίδας ούτε ένα ευρώ.

Μέρος από αυτά τα υπερκέρδη

...**Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ**

...Ελπίζοντας το χωριό μας να έχει ζωή και στο μέλλον, ο Προοδευτικός Σύλλογος Τα Καστέλλια, αποφάσισε να πραγματοποιήσει εκδήλωση στο Χωριό με σκοπό να γνωρίσουν τα παιδιά μας την ιστορία του Χωριού.

Στις αίθουσες του σχολείου θα ακουστούν πάλι παιδικές φωνές!

Τη Δευτέρα του Πάσχα (16 Απρι-

**Δευτέρα του Πάσχα:
Μαθαίνουμε την ιστορία του χωριού
και φτιάχνουμε το παραμύθι του!**

Ο Προοδευτικός Σύλλογος «Τα Καστέλλια» σας προσκαλεί
Τη Δευτέρα του Πάσχα
16 Απριλίου 2012
στις 11 το πρωί
Στο Δημοτικό Σχολείο

Ο Δημήτρης Χαλατσάς θα αφηγηθεί -σαν παραμύθι- την ιστορία των Καστελλίων
Ο Κώστας Στοφόρος μαζί με τα παιδιά και τη μαγική τράπουλα θα φτιάξουν και θα ζωγραφίσουν το παραμύθι του χωριού μας!

χρησιμοποιείται για τη στήριξη της παραπάνω παράνομης δραστηριότητας, με τη διαχείριση συνειδήσεων και την άμβλυση αντιστάσεων, κοινωνικών και υπηρεσιακών παραγόντων, διάφορων υπηρεσιών, τοπικής αυτοδιοίκησης, τοπικών Συλλόγων κλπ., μη αποκλείοντας τον πλουτισμό πολλών εξ' αυτών και την ενθάρρυνση διάφορων φασιστοειδών τραμπούκων για την απειλή και εκφοβισμό κάθε πολίτη που τολμά με κάποιο τρόπο να αντισταθεί και να διαμαρτυρηθεί...»

Η πολυσέλιδη αναφορά περιέχει πλούσιο υλικό, με έγγραφα, φωτογραφίες, αποφάσεις και στοιχεία που αναδεικνύουν με τον πλέον πειστικό τρόπο τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί η S & B στην περιοχή μας. Αυτό που μένει να δούμε είναι τι θα πράξει η Δικαιοσύνη...

ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ

(Συνέχεια από τη σελίδα 7)

νει τον επιμελή και ευμαθή καλό μαθητή, αλλά και η άλλη βαρεία έκφραση που κυκλοφορεί άνετα μέχρι σήμερα: «Κάτσε καλά, γιατί θα σε μάθω γράμματα», που σημαίνει ξυλοδαρμό για την μαθητική απραξία, ή «τον έστρωσε κάτω και τον έμαθε γράμματα», που λέγεται για την περίπτωση αφορητής πίεσης σε άνθρωπο, για να πραγματοποιήσει υποχρεωτικά κάτι αναγκαίο και απαραίτητο.

Δεν είναι απολύτως εξακριβωμένο ιστορικά, πότε διαλύθηκε η Δωρική Τετράπολη ή Εξάπολη και τι απέγιναν, όσοι απόμειναν, μετά τις λογής-λογής καταστροφές μέσα στους αιώνες. Πάντως ένα είναι βέβαιο, ότι στη μεγάλη κοσμοχαλασιά του 6ου και 7ου αιώνα μ.Χ. σ' αυτό το ανακάτεμα ορδών, φυλών και λαών, που σαρώνουν τον ελληνικό χώρο, αναφέρεται να επιζεί από όλες αυτές τις Δωρικές πόλεις το Βόϊον στο «Συνέκδημο» του βυζαντινού ιστορικού και γεωγράφου Ιεροκλέους, που έζησε

κατά τους χρόνους του Ιουστινιανού, στο οποίο σύγγραμμα γίνεται αναφορά των θεμάτων (νομών) του Βυζαντίου και των Μητροπόλεων.

Στην περιοχή αναφέρονται να επιζούν, εκτός από το Βόϊον, το οποίο το αναφέρει μάλιστα ως Βοέ ο Ιεροκλής και η Δρυμαία (Γλουίνισα) κ.λπ. και για πρώτη φορά μνημονεύεται και η Μητρόπολη Βάριανης.

Ανακεφαλαιώνοντας, τονίζουμε για μια φορά ακόμη, ότι αυτή η πνευματική υπεροχή του Χωριού μας, όχι μόνο στο χώρο της Φωκίδας, αλλά που του προσδίδει μια πανελληνία μοναδικότητα, οφείλεται, αφενός μεν στην οικονομική ευμάρεια του Χωριού από τους χρόνους του Βυζαντίου ακόμη, αλλά και στην εκπαιδευτική οργάνωση του ακάματη δραστηριότητα του Μοναστηριού του Αγίου Γεωργίου, που υπήρξε ο πνευματικός φάρος και η παραδοσιακή παιδεία των Καστελλιωτών.

ΜΙΜΗΣ ΧΑΛΑΤΣΑΣ

ΧΡΗΜΑΤΑ ΜΑΣ ΑΠΕΣΤΕΙΛΑΝ

	ΕΥΡΩ
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΑΘΑΝ. ΧΡΟΝΗΣ	50
ΧΡΥΣΑΝΘΗ ΑΓΟΡΓΙΑΝΙΤΗ	50
ΕΦΗ ΚΟΝΤΟΛΑΤΗ	30
ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΕΥΘ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ	20
ΙΩΑΝΝΗΣ ΕΥΣΤΑΘ. ΜΑΚΡΗΣ	20
ΜΑΡΙΑ ΚΑΡΑΚΛΙΟΥΜΗ	20
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΣ	40
ΜΕΝΕΛΑΟΣ ΕΣΚΙΤΖΟΠΟΥΛΟΣ	50
ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ ΒΑΡΣΟΣ	20
ΞΕΝΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΔΙΕΝΝΗ	25
ΝΙΚΟΣ ΜΑΚΡΗΣ	20
ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΖΑΧΑΡΙΑ ΜΑΚΡΗ	20
ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ	30
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΕΡ. ΔΕΛΜΟΥΖΟΣ	30
ΖΑΝΙΝ ΚΑΚΑΤΣΙΟΥ	40
ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ ΜΟΥΤΕΒΕΛΗ	50
ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΟΥΤΕΒΕΛΗ ΗΛΙΑΔΗ	50
ΒΑΝΑ ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ	20
ΝΙΚΟΣ ΜΟΣΧΟΛΙΟΣ	20
ΚΩΝ/ΝΑ ΠΑΠΑΧΑΤΖΗ	30
ΤΖΑΒΕΛΛΑ ΕΥΑΝΘΙΑ	20
ΤΑΚΚΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ	100
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΙΠΕΛΙΑΣ ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ ΗΠΑ	150 ΔΟΛΛΑΡΙΑ ΗΠΑ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΣ	10
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΥΒΕΛΗΣ	10
ΡΙΤΑ ΚΑΚΑΤΣΙΟΥ	10
ΖΑΝΙΝ ΚΑΚΑΤΣΙΟΥ	10
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΕΥΘ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ	150